

Innspill fra Øst-Finnmark Kystfiskarlag til Kystsoneplanene i Vardø, Vadsø, Nesseby og Sør-Varanger kommuner

Hav- og fjordstrømmer

Golfstrømmen er en havstrøm, som renner langs hele norskekysten og er en massiv forflytning av vannmasser. Utenfor Finnmarkskysten kan strømmen bli opp mot 1,7 knop på enkelte plasser. Det betyr at flytende løse gjenstander kan drive over tre kilometer av sted i løpet av en time.

Fjordstrømmene er, som navnet tilsier, særegne havstrømmer inne i fjordene og tett inne ved kysten der kystlinjen bukter seg.

For fiskerne gjør dette en stor forskjell på hvordan man ankrer opp faststående fiskeredskaper. Ute ved kysten der havstrømmen renner må eksempelvis garnlenkene ankres med patentjern, som veier 50 til 60 kilo. Av og til kreves det enda tungere bunnfester for redskapen.

Det hender rett som det er at havstrømmen slår garnene flat til bunnen og at man får svære steiner i garnet som ruller langs botn med den sterke strømmen.

Inne på fjordene er situasjonen helt annerledes. Der kan man sette garnlenkene uten anker, eksempelvis bare med en litt større stein. Det skyldes at innenfor fjordterskelen tar ikke havstrømmen. Under fjordenes terskelnivåer, ytterst og tvers over fjordkjeften, står vannet nesten helt stille. Over terskelnivå virker tidevann strømmen, men også den er mye svakere enn havstrømmen.

Gyteplassene til torsken

Det viktigste fiskeriet vi har er når torsken befinner seg i sitt gytefelt. Skreien, som har sitt tilhold ute i Barentshavet, kommer en gang i året inn til kysten og til sine gyteplasser fra Røst i sør til russegrensen lengst nordøst i landet. Skreien gyter ikke i russisk farvann.

Kysttorsken er en torskeart som lever sitt liv inne ved kysten og inne på fjordene. Kysttorsken gyter som oftest innerst inne i fjordbunnen. Kysttorsken finnes normalt langs hele norskekysten. Nå er imidlertid stammen av kysttorsk, også kalt fjordtorsk, meget svak og er rødlistet. Situasjonen skyldes manglende gyting som igjen skyldes forurenset vann. Dette innebærer at en kystsoneplan må etter vår mening inneholde tiltak som reduserer utslipp i eller i nærheten av gytefelt. Fisk gyter ikke i forurenset vann.

Varangerfjorden har sin egen stamme med kysttorsk. Den gyter i hovedsak i sonen til Nesseby kommune. Det er når kysttorsken er på vei til og befinner seg på gyteplassen at fjordfisket er på sitt beste og som er et fiskeri med sjarker. Dette fiskeriet starter i måned skifte februar mars og varer til gytingen er over i løpet av april.

Lodda gyter i all hovedsak bare i Finnmark

Lodda har også sitt oppvekstområde ute i Barentshavet. En gang i året må den inn til kysten og inn på fjordene for å gyte og den gyter i all hovedsak bare i Finnmark. Lodda er en nøkkelbestand i økosystemet fordi den er avgjørende viktig som føde både for fugl og fisk.

Røddåta

Røddåta er en dypvanns kreps. Også den må opp i de øvre vannmassene for å gyte. Den gyter i de samme områdene som torsken. Torskeyngelen er ikke svømmedyktig fra første stund. Den er derfor avhengig av at maten kommer til den. Røddåta gyter i samme periode og område som torsken. Slik blir rogn fra røddåta startforet til torsken.

All fisk gyter i strømsvake områder

Torsken, lodda, laksen og flere andre fiskeslag gyter der vannet står stille. Det er dette som gjør Finnmarks fjorder til den perfekte gyteplass. Rogn og melke fra fisk, som havner i havstrømmen blir det ingen ny årsklasse av. Nylagt torskerogn blir spist opp.

Varangerfjorden er en særdeles viktig gyteplass

Varangerfjorden har sin terskel, som går fra Kibergsneset og tvers over til Fiskerhalvøya på russisk side. På nordsiden av denne høyderyggen er Golfstrømmen kraftig. På innersiden av denne terskelen er strømmen mye svakere.

Varangerfjorden har tre terskler. Den forannevnte, en som strekker seg fra Lille Ekkerøy mot Jarfjordområdet og en fra Bugøynes-spissen til Kibygrunnen. På denne måten deles Varangerfjorden opp med store dybdeforskjeller..

Fra vannflaten og ned til bunnen på de dypeste plassene kan det være så mye som 500 meter.

Batymetrien i Varangerfjorden har tre sånne dype felt.

Felles for disse fordypningene er at der er rike rekeforekomster. Dybdene har når sjøtemperaturen synker store ansamlinger med fiskeyngel. Nederst i disse fordypningene står vannmassen på det nærmeste helt stille. Derfor er Varangerfjorden veldig sårbar for forurensning. Her er ingen havstrøm, som kan rense opp avfall slik det skjer der havstrømmen flyter.

Gyteplassene er i hovedsak på nordsiden av Varangerfjorden.

Langs hele sørsiden av Varangerfjorden forsetter fjellformasjonene over havflaten videre ned i dypet som bratte bakker. De store dybdene omtalt foran er på sørsiden av Varangerfjorden.

Gyteplassene i Varangerfjorden er på nordsiden

På nordsiden av Varangerfjorden er det lang grunt. Dette strekker seg hele veien fra Nesseby til Vardø med store flater. Flatene ligger på dybder ned mot hundre meter. Dette er grunne og strømsvake områder. Her er gyteplassene og her er yngelfelt for hyse, som beiter på lodderogn som ligger på bunnen.

Loddas gytevandring

Ved loddeinnsig mot gyteplassene vil vesentlige deler av loddeinnsiget komme inn i Varangerfjorden. Fjordåpningen er vid og særlig ved østlig innsig kommer det normalt store mengder gyteklar lodde inn i fjorden. Særlig nordsiden av fjorden fylles med gyteklar lodde.

Området utenfor Lille-Vadsø øya er en av de aller viktigste gyteplassene til lodda. Dette hadde betydning da Vadsø Sildoljefabrikk i sin tid ble lokalisert nettopp til Vadsø.

Det er på nordsiden av Varangerfjorden at vi finner de beste fiskeplassene på fjorden og det faller sammen med gyteplassene.

Vandringsmønsteret til lodda fører til at sjøfugl av mange arter samles på nordsiden og som har gjort den fargerike floraen av sjøfugler til en attraksjon. Vi opplever ofte at fuglene er på plass her før lodda viser seg på fjorden.

Dette er et økosystem med naturgoder, som har gitt levebrød, arbeid og inntekt til mennesker i mange generasjoner.

Alle norske oppdrettsanlegg ligger i fjordsystemene

Det er ca 1000 oppdrettsanlegg i Norge. Alle ligger de inne i smult, grunt, strømslakt farvann og nært gytefelt og i mange tilfeller sågar i gytefeltene.

Ingen fisk gyter i forurenset vann.

Øst-Finnmark Kystfiskarlag er mot at det avsettes arealer til fiskeoppdrett i kystsoneplanen

Nordsiden av Varangerfjorden er et særdeles viktig gyteområde for lodda. Disse gyte plassene kan ikke erstattes dersom de ødelegges av forurensende utslipp. Lodda er en nøkkelart i økosystemet på flere måter og er torskens første valg fra menyen.

Skrei og kysttorsk er viktig fiskestammer og er grunnlaget for norsk torskefiskeri. Kystsoneplanene for Varangerfjorden må ha et innhold med et større perspektiv.

Det må lages en troverdig plan for å bygge opp igjen en stamme med kysttorsk. Det kan skje ved at dette tema også finnes i kommunenes kystsoneplaner.

Varangerfjorden er en unik fjord og der mange viktige fiskeslag, hver for seg, er en del av et økosystem. Forurensende utslipp må ikke tillates i eller i nærheten av gytefelt.

Øst-Finnmark Kystfiskarlag ber om at det ikke settes av områder til oppdrettsanlegg i kystsoneplanene til Vardø, Vadsø, Nesseby og Sør-Varanger kommuner, som ligger i nærheten eller i gyte plassene til torsk og lodde eller i yngelfeltene i Varangerfjorden.

Gyte plassene til lodde og kysttorsk

En kystsoneplan for Varangerfjorden må inneholde en nøye og troverdig informasjon over gyte plassene til lodde og torsk i Varangerfjorden. Det ansees som et særdeles viktig grunnlag for disponering av sjøarealene, som skal vedtas i kystsoneplanen.

Øst-Finnmark Kystfiskarlag

Arne Pedersen

leder